

It is set that of acceptance of personality, takes place as a synthesis of evaluation-moral options of reviewer environment (avoidance, acceptance, concentration of emotions), shows up on to haracter and appearance, in social conduct to implementation of businesses. It is designated evaluation offense itself, orientations and realization itself in gender roles, moral self-perfection and on development of selfconsciousness on the whole.

Dependence of genesis of of acceptance and moral self-appraisal of teenagers becomes firmly established on personality determinants of effectiveness of their authentication with character of positive or negative morally-evaluation standards.

Investigational, that internal development of moral evaluation runs across as a continuous overfall of locus control which straight influences on development of morality and consciousness of personality complicates tacticians and strategies of revitalization, encumbers the world picture.

On the whole, the moral self evaluation of man is inferior to the global necessity of acceptance and selfconsciousness, id est to claim of itself as a social moral creature, subject of certain public unity and his moral, and also comes forward as a powerful factor of personality revitalization.

Key words: *personality, consciousness, revitalization, acceptance, moral self-appraisal, teenagers.*

Отримано: 30.08.2014 р.

УДК 159.922

Гошовський Я.О.

АДАПТАЦІЙНО-САМОАКТУАЛІЗАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ПРОЦЕСІ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ДЕПРИВОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Гошовський Я.О. Адаптаційно-самоактуалізаційний потенціал у процесі ревіталізації депривованої особистості. У статті розкрито психологічні особливості адаптації та самоактуалізації депривованої особистості. Стверджується, що названі феномени повинні стати функціональними механізмами ревіталізації як подолання перепон і відчужень повноцінного розвитку, спотвореного режимом деприваційних обмежень.

Ключові слова: депривована особистість, депривація, адаптація, самоактуалізація, ревіталізація.

Гошовский Я.А. Адаптационно-самоактуализационный потенциал в процессе ревитализации депривированной личности. В статье раскрыты психологические особенности адаптации и самоактуализации депривированной личности. Утверждается, что названные феномены должны стать функциональными механизмами ревиализации как преодоления преград и отчуждений полноценного развития, искаженного режимом депривационных ограничений.

Ключевые слова: депривированная личность, депривация, адаптация, самоктуализация, ревиализация.

Постановка проблеми. У контексті базальних порушень функціонування людської психіки окреме місце належить феномену депривації, адже вона здебільшого набуває ознак перманентної особистісної кризи і дисфункції та, по суті, завжди є викликом нормальній еволюції й онтогенезу людини як біосоціальної істоти. Різновидова депривація та різномодальна ревіталізація є тим двоєдиним проблемним процесом, який потребує свого нагального вирішення, адже за його успішним розв'язанням стоять не лише долі окремих людей, але й рівень (іноді навіть сенс) життя цілих груп і спільнот (наприклад, економічно депривованих – безробітня, трудові мігранти, дистантні сім'ї тощо). Своїм здебільшого негативним детермінаційним тлом депривація загрожує повносправному розвитку людини на всіх рівнях життєвої самореалізації, призводячи до своєрідної особистісної інволюції – соціального аутсайдерства, до того ж ускладненого численними девіантними психологічними відтінками [1; 2; 6; 9].

Мета статті – вивчення ревіталізаційних зусиль щодо оптимізації психогенези депривованої людини, яка маючи значну кількість напрямів і форм свого упровадження, все ж підпорядковані одній головній меті – життєстверджувальній рекреаційній просоціальній трансформації особистості та надання їй можливостей для повномірної самоактуалізації.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Сутнісно-функціональні параметри ревіталізації депривованої особистості віднаходимо в концептуальних поглядах А. Маслоу, зокрема в теорії "Я" та "ієрархізованій піраміді потреб", згідно з якими особливе значення належить властивій кожній людині вродженій потребі до самоактуалізації – повномірного розвитку власного потенціалу. Загальновідома теза вченого про самоактуалізацію, яка є тенденцією актуалізувати те, що міститься як потенції, а потреба в самоактуалізації може бути реалізована тільки після того, як будуть задоволені "нижчі" потреби (безпеки, любові, харчування і житла), в контексті ревіталізаційних зусиль набуває поглибленого значення. Умовне вилаштування людських потреб у вигляді піраміди, в основі якої лежать основні фізіологічні потреби виживання, рівнем вище – потреба у безпеці, потім – потреба в афіліації, приналежності, згодом – потреба у повазі до себе та інші, дозволило вивести своєрідну акмеологічну домінанту – готовність і спроможність особистості до самоактуалізації. Самоактуалізація передбачає такий розвиток людини, який звільняє її від дефіциту проблем зростання і від невротичних або інфантильних, уявних, "несправжніх" проблем життя. Тому потрібно мобілізувати власний особистісний потенціал і звернутися до "справжніх" екзистенційних проблем. Водночас високосамоактуалізованій особистості притаманні активність, спонтанність повед-

інки, автономність, самоповага, самоприйняття та інші позитивні про-соціальні риси і властивості [4; 5]. Звичайно, що депривована особистість виступає своєрідним антиподом, адже переживає цілу низку перепон на шляху до самореалізації, зазнаючи тиску різноманітних обмежень власної психогенези.

А. Маслоу відзначав, що нестача благ, потребові обмеження, блокада базових і фізіологічних потреб у їді, відпочинку, безпеці призводять до того, що ці потреби можуть стати для людини провідними, домінуючими і вкрай актуальними. Тому лише за умови задоволення базових, первинних потреб у людини може проявитися метамотивація до реалізації цілого синтезу вищих потреб, зокрема до розвитку, осмислення власного буття, пошуку життєвого сенсу тощо. Наявність вищих метапотреб до розвитку/ саморозвитку, побудова життєвих цілей та екзистенційної мети, віра у красу, добро, справедливість дозволяють бути "самоактуалізованою особистістю". Тривале й надмірне блокування фундаментальних потреб породжує "неврози існування", що спонукають людину до трагічного й депресивного світосприймання, втрати віри в себе та насолоди життям і призводять до страждань та безсилля перед самореалізацією [4; 5]. Звичайно, в такому контексті окремого наукового статусу набуває проблема ревіталізації особистості, яка, подолавши амортизаційний вплив численних обмежень, культивованих самою сутністю деіпривації, здобуває нові духовно-моральні виміри власного ества, силу і снагу до самореалізації у різноманітних площинах і векторах своєї легенди життєвого шляху [1; 2].

Виклад основного матеріалу. Системний підхід до ревіталізації як процесу підсилення адаптаційно-самоактуалізаційних зусиль людини передбачає, що вона на рівні активізації власного внутрішньо-психологічного самоусвідомлення робить певний свідомий вибір життєвих цілей і шляхів їх досягнення. Упродовж мінливої послідовності епізодів, ситуацій, у кожній з яких "Я" особистості зустрічається з певними проблемами, відбувається докладання зусиль і в міру вирішення цих проблем розгортається процес удосконалення й розвитку. Не приймаючи викликів, відмовляючись від акумуляції власних життєвих зусиль у вирішенні проблем або вибираючи ті, що є непосильними та не відповідають силам і можливостям, людина деградує, звужує можливості самовизначення та потребує психологічної, соціальної або й медичної допомоги, тобто різнобічної комплексної ревіталізації.

Водночас імовірна відмова від вибору в напрямку самоактуалізації та нереалізованість свого адаптаційно-самоактуалізаційного потенціалу може обернутися виникненням патології, зокрема нервовими або психічними розладами, соматичними захворюванням або, в найважчо-

му випадку, розвитком метапатології, "згортанням" окремих здібностей, своєрідною біосоціальною інволюцією, деградацією, стагнацією.

Особистісна спроможність до здійснення самоактуалізаційного акту як найважливішого ревіталізаційного кроку (поступу) є сукупністю певних дій, що виконуються суб'єктом на підставі свідомо поставлених перед собою в ході самореалізації цілей і виробленої стратегії їх досягнення. Кожен акт самоактуалізації завершується специфічною емоційною реакцією – "піковим переживанням", яке має позитивні модальності у разі успіху, і супроводжується негативним больовими розчаруваннями у випадку невдачі.

Ми працюємо у рідчій концептуальних позицій генетичної психології (за С. Максименком), згідно з якими існує певна тріада – механізми розвитку психіки (відображення-проекування-опредметнення), яка якраз і розкриває значною мірою самоактуалізаційний потенціал особистості. Зокрема, серед поглядів С. Максименка зустрічаємо твердження про те, що психічне відображення має активний, випереджувальний характер і постійно поглиблюється, вдосконалюється і розвивається. "Основна функція проєкування впорядкування і гармонізування змісту відображення відповідно до мети дій чи діяльності людини" [3, 43], а в опредметненні як елементі свідомої та доцільної діяльності людини одним з найважливіших, на думку вченого, є "творіння себе самого – розвиток душевних і духовних потенцій, а також усунення різних форм відчуження" [3, 43]. На наш погляд, адаптаційно-самоактуалізаційна активність депривованої особистості у контексті ревіталізаційних зусиль якраз і повинна бути концентрацією інтелектуально-духовного потенціалу для усунення перепон і відчужень повноцінного розвитку, спотвореного режимом численних обмежень.

Оскільки самореалізація є процесом розкриття й опредметнення сутнісних сил людини в різноманітній соціально-культурній діяльності, то всезагальним "урухомлюючим" механізмом, безперечно, постає суспільно-історична практика. Однак реальна інформація про правові, економічні, соціально-психологічні аспекти функціонування нашого трансформаційного соціуму, зокрема освітньо-виховної системи, засвідчує наявність численних перепон і ускладнюючих факторів на шляху особистісної самореалізації та самоактуалізації. Дані про фізичне і психічне здоров'я депривованих дітей та рівень їхньої матеріально-духовної занедбаності дають підстави стверджувати про суттєву соціальну й особистісну ретардацію, а отже й нагальне системне задіяння ревіталізаційних зусиль [1; 6; 9]. Окремі патогенні механізми різновидової депривації перешкоджають повномірному розвитку особистості,

культивує депресію і песимізм, байдуже і пасивне ставлення до дійсності, викривлену і спотворену картину світу. По суті, ланцюговий (соціальна-сімейна-комунікативна та ін.) режим депривації негативно і деградує впливає на особистість, формуючи психологію "пішака", глобальної залежності від зовнішніх сил та значущих інших, прирікає на надмірну самокритику (самокопирсання, самокартання, самозвиначення тощо), породжує неадекватну занижену самооцінку, різкий поділ людей на "своїх-чужих", "хороших-поганих", а також створює відчуття завченої безпорадності за себе як "інкубаторця" й безбатченка.

Тому постає нагальна необхідність вивчення соціально-психологічної реадaptaції депривованих осіб у мінливих умовах нашого соціуму, адже на рівень їхньої особистісної самоактуалізації справляє потужний вплив складний комплекс чинників асоціального і девіантного характеру. Все це активно впливає на становлення і функціонування сисеми самооцінювання, приведення якої до адекватності з тенденцією до завищення дозволить ідентифікуватися у нових статусно-рольових образах і атитюдах.

Вважаємо, що крізь призму самоактуалізаційного підходу процес ревіталізації депривованої особистості має враховувати обов'язкову наявність двох взаємозумовлених етапів: адаптаційного як пристосування людини до нових видозмінених просоціальних недепривуючих реалій та інтеріоризаційного як засвоєння нею знань, норм, вартостей певної спільноти, які повинні стати складовими її самосвідомості. Тоді самоактуалізаційна готовність на рівні трьох основних сфер (діяльність, спілкування, самосвідомість) може відбутися як реальні кроки до ревіталізації.

Безперечно, вирішення проблем самоактуалізації завдяки успішним ревіталізаційним зусиллям призведе до розширення особистісної свободи вибору, відкриття внутрішніх енергетичних інтелектуальних і емоційних ресурсів, знаходження глибинної мотивації щодо якісного вдосконалення та прояву своєї індивідуальності, а також задоволення потреб депривованої особистості в соціально-рольовій трансценденції та віднайденні психодуховного сенсу людського буття.

Усвідомлення і розуміння життєвого сенсу та функціональної суті ревіталізаційних змін, орієнтація в системі кожного різновиду діяльності, спрямованої на нейтралізацію нашарувань попереднього деприваційного режиму спричиняють опанування новими варіантами самоствердження та розширення діяльнісних потенціалів самоактуалізації. Тому потрібно формувати в депривованих дітей такі значущі і важливі риси, як особистісна креативність, індивідуальна адаптивність, соціальна мобільність, здатність до перетворень, тобто тенденцію до "саморуку" (за Г. Костюком).

Слід відзначити, що у сфері спілкування також повинно відбутися суттєве розширення системи взаємин депривованої особистості, насичення і збагачення новим змістом комунікативно-перцептивних знань про інших людей та постійне вироблення навичок проактивної взаємодії, що дозволить самореалізуватися на рівні повноправного учасника суб'єкт-суб'єктної міжособистісної парадигми взаємин. І, звичайно, у сфері базального самоусвідомлення повинні відбутися зміни в Я-концепції, усталення основних складових нового образу Я, набуття і модифікація нових власних соціальних ролей, позитивні зміни (підвищення) статусу, відчуття афіліційної приналежності і власної значущості тощо. Все це сприятиме утвердженню самоактуалізаційних тенденцій, матиме позитивний адаптаційно-ревіталізаційний ефект і проявиться в адекватних (з тенденцією до завищення, а не до заниження) параметрах самооцінювання.

Про фундаментальний сцієнтичний статус базового поняття "адаптація" свідчить ціла низка різногалузевих досліджень, яка охоплює широкий проблемогенно-дослідницький спектр, зокрема системна експлікація філософської суті феномену адаптації здійснена у праці Ю. Урманцева [8], а сутнісні й процесуальні характеристики глибоко розкриті у науковій розвідці В. Шлюсаренко і М. Лукашевич [7]. У контексті виведення філософсько-психологічних засад педагогіки знедолених дещо специфічний погляд на адаптацію пропонує П. Фрейре, відзначаючи: "Освіта як практика домінування стимулює довірливість учнів, виконуючи ідеологічну функцію (чого педагоги часто не відчують), – індоктринацію пристосування до світу пригноблення" [9, 60]. Загалом, усі дослідження сходяться у визнанні того, що соціально-психологічна адаптація як базальний компонент дійового ставлення людини до світу, провідна функція якого полягає в оволодінні відносно стабільними умовами й обставинами власного буття, є складним процесом і результатом її активного пристосування до видовмінного середовища за допомогою найрізноманітніших інтеріоризованих соціальних засобів (дій, учинків, діяльності). Шляхом соціального прийняття ситуативно можливих способів поведінки особистість з метою успішної адаптації осмислює і вирішує актуальні життєві завдання і проблеми. Якщо соціальна адаптація є пристосуванням людини до існування в суспільстві згідно з його вимогами і власними потребами, мотивами та інтересами упродовж онто- й соціогенетичного освоєння світу, то психологічна адаптація є синтезом складної взаємодії особистості й життєвих ситуацій протягом усього біодромального шляху [1; 2; 9]. Типовою ознакою соціально-психологічної адаптації депривованої особистості є двоякість як спрямованість розвитку за

біполярними тенденціями – адаптованість-неадаптованість, а дещо окремого дослідницького відтинку набуває проблема вивчення дезадаптації. А. Прихожан, Н. Толстих висунули й обґрунтували слушну гіпотезу-пропозицію, згідно з якою "в дітей, що ростуть у дитячих закладах, ми спостерігаємо не просто відставання чи недорозвинутість особистісних утворень, а інтенсивне формування деяких принципово інших механізмів, які дозволяють дитині пристосуватися до життя в дитячому будинку і тим самим ніби заміняють їм особистість" [6, 154]. Науковці вважають, що така своєрідна заміщувальна адаптивність є причиною не лише порушення ранніх емоційних зв'язків з матір'ю та іншими близькими дорослими, але й тому, що життя дитини в закладі досить часто не потребує особистості в тій функції, яку вона виконує або повинна виконувати в нормальному людському житті. Отож для покращання ресоціалізаційної адаптивності депривованих дітей потрібно втілювати проекти кардинальних перетворень "казенних" дитячих закладів та надавати вихованцям інтенсивну психологічну допомогу превентивного характеру [1; 2; 6].

На наш погляд, особливо важливим напрямком вивчення ревіталізаційної адаптивності особистості, яка долає негативні деприваційні наслідки, повинен стати аналіз порушень соціально-психологічної адаптації, які мають безпосередню детермінуючу дію на процес формування самооцінки, зокрема й самоакцептації, образу Я та Я-концепції загалом. Соціально-психологічна адаптація відбувається як засвоєння системи вартостей і норм, що діють у новому соціальному середовищі, а також оволодіння відповідними формами діяльності й уподібнення решті членів спільноти. Порушення адаптації на цьому етапі виявляється в підвищеній конформності, залежності. Потім відбувається етап індивідуалізації як подолання суперечностей між необхідністю "бути як усі" і прагненням індивіда до персоналізації. Адаптаційні порушення можуть проявлятися як розвиток озлобленості, підозрливості, негативізму або й агресивності, ворожості тощо. На етапі інтеграції відбувається входження у спільноту через прийняття групових аксіологічно-нормативних поведінкових моделей та відігравання певних соціальних ролей. Тобто група включає індивіда у свій життєвий простір, однак адаптаційні порушення можуть проявлятися на рівні його ізоляції або й сегрегації та витіснення з ієрархічної структури.

Найчастіше розлади соціально-психологічної адаптації перебігають в аномійному варіанті, типовими ознаками якого є мозаїчно-поліморфна картина світу й апатійність, неадекватна (іноді хворобливо занижена) самооцінка, аутистичність, депресивність, безініціативність, відмежування або й деструктивна агресивність, нетолерантність до

інших тощо. Істотне порушення окремих складових соціально-психологічної адаптації може призвести до переживання ревіталізованою особистістю помежових невротичних станів, які у свою чергу породжують функціональні розлади, що супроводжуються відчуттям дискомфорту, хворобливості, роздратованості, психічної напруженості і конфліктності. Може актуалізуватись особистісна дезінтеграція, проявами якої є гальмівне, уповільнене виконання інтелектуальних операцій, імпульсивна поведінка, помилкові дії, метушливість або навіть генералізований зрив діяльності, що супроводжується відчуттям байдужості, апатії, приреченості та загальної депресії. Слід відзначити, що понижується біо-психоенергетичний рівень соціального пристосування й умикаються психоемоційні стани переживання, втомленості, пригніченості, знехтуваності, безвиході, вигорання, тривоги, неприязні тощо. Складний процес реадaptaції як пристосування до умов нормального життєіснування в пересічному соціально-культурному середовищі після тривалого терміну депривації є феноменом, який потребує активування всіх особистісних потенціалів і можливостей реадaptaнта, насамперед стимуляції спонукально-мотиваційних компонентів і регулятивно-вольових зусиль, а також усієї системи самоцінювання. Якість і успішність соціальної адаптації значною мірою залежить як від індивідуально-психологічних особливостей депривованої особи, міри її особистісно-соціальної відчуженості, так і від характеру колишньої життєдіяльності, а також від тривалості часу, структури й ієрархії мікросередовища, в яке вона входить. Тому вдалість адаптаційного (ревіталізаційного) процесу напряму залежить від системи суб'єктивно-об'єктивних факторів та міри сформованості відрефлексованого ставлення такої особи до подальшої просоціальної поведінки. Безперечно, важливими детермінантами є як індивідуальні особливості її психоструктури (розвиненість світогляду, акцентуації характеру, рівень правосвідомості, загальноінтелектуальна, морально-етична та культурологічна освіченість тощо), так і рецептивний рівень суспільства як готовність до прийняття ревіталізованої особи (наявність умов, житла, сім'ї, роботи, неагресивних взаємин з мікро- і макросоціумом тощо). Крім традиційних підходів, суть яких полягала в активізації позитивних ревіталізаційних рис особи в процесі психологічної підготовки до життя в нових умовах, шляхом звернення до найкращих здобутків, нагадування про минулі заслуги і досягнення, активізації позитивних настанов, морально-етичних і правових почуттів. Наскрізною розвивальною лінією повинно стати задіяння науково виважених інтегративних психолого-педагогічних технологій. Однак насамперед варто пам'ятати, що над-

мірне нагадування про минулі помилки, негативні вчинки і якості особистості депривованої людини, звичайно викликає деструктивні стани, вибудовує психологічні бар'єри і може зробити її поведінку несприйнятливою до адаптаційних і психореабілітаційних зусиль, тобто в таких випадках можна вести мову про ревіталізаційну блокаду.

Висновки. Поглиблені теоретико-емпіричні аспекти проблеми вивчаються нами в контексті виконання держбюджетної теми "Психогенеза ревіталізації депривованої особистості", зокрема в режимі тривалого моніторингу, а також крос-культурного дослідження із застосуванням медіально-рефлексійних (примирювально-віддзеркалювальних) підходів, насамперед у варіантах тренінгу і дебрифінгу. Ревіталізація депривованої особистості повинна відбуватися в атрибутивних формах адаптації, однак через механізми глибинного абсорбування та адекватного самооцінювання, які стимулюють самоактуалізаційний потенціал. Ревіталізація як посилення адаптивності особистості передбачає позитивні зрушення в соціальному і власне психологічному розвитку через усталення адекватної та позитивної самооцінки, культивування самообілізації та самоактивності, які відбуваються насамперед завдяки виваженим, науково доречним впливам кваліфікованих психологів-фахівців. Вважаємо, що потрібна корінна перебудова ментально-рефлексивних підходів до оволодіння психологами й педагогами інноваційними освітніми технологіями, в основі яких лежать знання конкретних методів і прийомів оптимізації системи ревіталізації депривованих людей.

Список використаних джерел

1. Гошовський Я. Ревіталізація психогенези депривованої особистості / Я.Гошовський // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во "Ноулідж", 2014. – № 2 (34). – С. 101-108.

2. Гошовська Д., Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості як самовизначення та абсорбція / Д. Гошовська, Я. Гошовський // Збірник матеріалів V Міжнар. науково-практ. конференції "Молодіжна політика: проблеми та перспективи" 18-19 квітня 2008 р., м. Дрогобич. – Львів-Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2008. – С.287-291.

3. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: Т.1 . / С. Максименко – К.: Форум, 2002. – 319 с.

4. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / А. Маслоу. – М.: Смысл, 1999.- 424 с.

5. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование /А. Маслоу. – Киев-Донецк: Институт психологии АПН Украины, 1994. – 52 с.
6. Прихожан А.М., Толстых Н.Н. Дети без семьи. /А.М. Прихожан, Н.Н. Толстых. – М.: Педагогика, 1990. – 160 с.
7. Слюсаренко В., Лукашевич М. Соціальна адаптація людини: сутність, функції, процес / В. Слюсаренко, М. Лукашевич // Соціальна педагогіка і адаптивність особистості. – Суми: Мрія, 1994. – С.7-15.
8. Урманцев Ю.А. Природа адаптации (системная экспликация) / Ю.А. Урманцев // Вопросы философии. – 1998. – № 12. – С.21-36.
9. Фрейре П. Педагогіка пригноблених / П. Фрейре. – К.: Юніверс, 2003. – 168 с.

Spisok vikoristanix dzherel

1. Hoshovskyi Ja. Revitalisazija psychogenesy depryvovanoji osobystosti / Ja. Hoshovskyi. // Teoretichni i prykladni problemy psychologii : zb. nauk.prac Schidnoukrainskoho nazionalnoho universytetu imeni V.Dalja. – Luhansk: V-dvo "Noulridg", 2014. – № 2 (34). – S. 101-108.
2. Hoshovska D., Hoshovskyi Ja. Resocialisazija depryvovanoji osobystosti jak samovyznachennja ta absorbcija / D. Hoshovska, Ja. Hoshovskyi // Zbirnyk materialiv Y Mizhnar. naukovopract. konferencij "Molodijna polityka: priblyemy I perspektyvy" 18-10 kvitnja 2008 r., m. Drohobytch. – Lviv-Drohobytch: RVV DDPJU, 2008. – S.287-291.
3. Maksymenko S.D. Posvytok psychiky v ontogenesi: [V 2 t.]. – K: Forum, 2002. – T.2. – 335 s.
4. Maslou A. Novyje rubeji chelovecheskoj prirody/ Maslou A. – M.: Smysl, 1999.- 424 s.
5. Maslou A. Samoaktualisacija lichnosti I obrasovanije / A. Maslou A. – Kiev-Donetsk: Institut psychologii APN Ukrainy, 1994.- 52 s.
6. Prichojan A., Tolstych N. Deti bez semji / A. Prichojan, N. Tolstych. – M: Pedagogika, 1990. – 160 s.
7. Sljusarenko V Lukashevich M. Socialna adaptacija ljudyiny: sutnist, funkciji, proces / V. Sljusarenko, M. Lukashevich / Socialna pedahohika I adaptyvniost osobystosti. – Sumy: Mrija, 1994. – S.7-15.
8. Urmancev Ju.A. Priroda adaptaciji (sistennaja eksplikacija)/ Ju. A. Urmancev // Voprosy filisofiji. – 1998. – № 12. – S.21-36.
9. Frejre P. Pedahohika pryhnoblennyh / P. Frejre. – K.: Junivers, 2003. – 168 s.

Hoshovskyi Я.О. Adaptation and actualization of itself potential in the process of revitalization of deprived personality. The psychological features of adaptation and actualization of deprived personality are exposed in the article. It becomes firmly established that the adopted phenomena must become the functional mechanisms of revitalization as overcoming of barriers alienations of valuable development, distorted by the mode of deprived limitations. It is marked that through the prism of actualization of itself approach the process of revitalization of deprived personality must take into account the obligatory presence of two stages : adaptation as adaptation of man to new realities and as mastering by her knowledge, norms, costs of certain association. It is marked that the decision of problems of actualization due to successful revitalization efforts will result in expansion of personality freedom of choice, opening of internal power intellectual and emotional resources, being of deep motivation in relation to high-quality perfection and display of the individuality and searching for of sense of human life. Generalized, that revitalization of deprived personality must take place in the attributive forms of adaptation, however through the mechanisms of the deep sorbing and adequate evaluation, which stimulate actualization of itself potential.

Keywords: deprived personality, deprivation, adaptation, actualization of itself, revitalization.

Отримано: 2.07.2014 р.

УДК 159.923.2

Гріньова О.М.

ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОСОБИСТОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-ПСХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Гріньова О.М. Проектування життєвого шляху особистості: філософсько-психологічний аспект. У статті представлено результати теоретичного аналізу різних підходів до проблеми пізнання, осмислення й побудови особистістю життєвого шляху у філософії. Висвітлено особливості дослідження проблем життєвого самоздійснення й самореалізації особистості у екзистенціалізмі. Наведено результати аналізу досліджень проблеми життєвого шляху особистості у дослідженнях радянських і сучасних психологів.

Ключові слова: життєвий шлях, життя, особистість, смисл життя, проектування, життєтворчість.

Гринева Е.Н. Проектирование жизненного пути личности: философско-психологичний аспект. В статье представлены результаты теоретического анализа различных подходов к проблеме познания, осмысления и построения личностью жизненного пути в философии. Отражены особенности исследования проблем жизненного самоосуществления и самореализации в экзистенциализме. Приведены результаты анализа проблемы жизненного пути личности в исследованиях советских и современных психологов.

Ключевые слова: жизненный путь, жизнь, личность, смысл жизни, проектирование, життєтворчество.